

FELJEGYZÉSEK A CELLÁBÓL

Miroslav Egeric

„Ó, nyugtalan gyermekkor keserű csil-
laga, üdv a te aransugarú szemednek.”

„S így, az elnémult fövenyen mind ritkábbak a homoknak csikordul-
lásai.” Az árnyak elmozdulnak, a színek kihunynak. A tudat parányi,
gyenge rezzenése még, sárga fény a homlokcsont mögött, aztán a csend,
a csend.

Tücskök ciripelését hallom a mezőkről, a tárgyak csendes, bársonyos
szövödményeit; valami hajdani zlatibori melódia bronz-testek és fenyő-
tűk témájára voluntarista zárdai csendem idézi. A lényeg vitézi kardja,
a zseniális holdvilág a pelyhes ködfátyolban, de még Daniel vagy Nata-
nael aggódó eksztatikus, rajongó s merengő arca sem zavarja egy benső
lelki óra állandó ketyegését, mely hajdani sugárzásokról és fényfogyat-
kozásokról mesél. Öröm-bánat, tiktak, nyugalom-vigalom, tiktak, csilló-
villó, dió-mogyoró, halk, majd mind erősebb zúgása a hangoknak, hús-
vétí eksztázisoknak, hóbortos örömnak a fájdalomban. Hallom, kutyák
ugatnak, a fürdővendégek ablakai alatti hársak illatoznak, az ösvényeken
gyerekek csevegnek. „Senmire sincs szükségem...”

S mégis, az árnyak, a fantomok, a tegnapi séta szelíd szenvedélyes-
sége „bimbózó lányok árnyékában” a mezőn, a látott tájak s képek feslett
érzékisége, az az álom a Munkás utcában, mely megdőlt a rajta éretten,
szédítően végighömpölygő fény alatt — bódító mérgükkel marják ideg-
dúcaimat s állok, szemernyi prometheusziség nélkül, vashaverten minden
által, ami körülöttem történt, mint szépség vagy szörnyűség.

„Eh, mit hát! Gondoltam akkor, ha már lelked testeddel múltó, örö-
möd mielőbb valósítsd meg. S amennyiben halhatatlan, nem áll-e akkor
egy teljes örökkévalóság érdektelen érzékszerveid rendelkezésére. Ameny-
nyivel gyorsabb utazásod. annyival legyen vágyóbb tekinteted, s minél
hirtelenebb a futás, az ölelés annál erősebb.” (Gide)

Dialektika-tenger. Élet-öröm.

A hárs- és akácillatba áztatott szél gondtalanul emelgeti zárdai cel-
lám függönyét. Mécs, a bíborfény csillanása a hárslevélen, a júliusi al-
konyon, az egyetlen kategorikus imperatív gyönyöre. Csendesül a gyű-
lölet, a bibliai galamb nyugodt fénye ereszkedik, boldogasszonyi dalokkal
árasztja el a tiszta inges, áhítatos parasztyerek lelkét.

Az emlékezés tehetség...

A hangyák életének csodájával elteitlen a költő ezt mondta: „Versed szükségtelen”. A költő tévedett. *Nem akkor*, s ékesszólással és rímcsörgetéssel, de kell visszavonhatatlanul, halaszthatatlanul későbbre, mikorra az emberek elfelejtik, hogy a természeti törvények hatása alatt hogyan éltek, hangyák heroizmusával eltelten, tiszta rajongással.

A költészet természet.

Kihajolt az ember magános viskójának ablakán, hogy hallja a juhok bégetését, a távoli kutyaugatást, hogy megérezze a föld lélegzését az alkonyban s ősi vágyát a májusi esők után, 1959 nyarán. Megfeledkezett holnapi borús homlokáról a professzornak, szemöldökét ráncoló főnökéről, elfeledte a gépek zakatolását. Emlékek erején indult el, folyónak mentén, egy Vrnjačka Banja-i nyár jutott eszébe, mondjuk, vagy a tárgyak fejedelmi zsubora, vagy egy rituális jelenet egy homályos szobában egy tejszagú parasztlánnyal — zavaros látása előtt támadó, korai, imbolygó árnyak — úszik a múlt illatos víziójával elárasztva, könnyűn és áttetszőn a boldogság infantilis kék terein. Rongynyi ég maroknyi csilaggal feje felett, s a vágyak hallgatnak, a szenvedély fehéringesen elpihen s csend, minden csendes.

Lepke röpkülése a karhossznyi térben. Mielőtt homályba veszne, egy jánosbogár is felszikkázik. Az ég és a föld „színhátéka lassan véget ér”. Az ember a nap összegezésekor maga fölé hajol. Egy pillanatra a kéz kék ironnal állította le mozgásában az emlékek raját, kék hajszálerekkel beszőtten a fáradtságtól elnehezülten.

„A kifejezés szipolyoz.”

Hogyan, hová, miért? Van-e értelme írni?

Mégis, a sorok születnek, a kéz nem képes leállítani a benső forgás lendkerekét, a lelki óra ketyegését, öröm-ereség, tiktak, fájdalom és fény, tiktak, látom a messzeségben az első kigyulladó lámpákat a környező falvakban, felhújtják a csodát, melyet a költők életnek neveznek.

Valami diákos kiforratlan költészete az utazásnak, egy karcsú női test Bagdala kivirágzott gyöngédségében, egy égi szelídsége az életnek, képbe tömörülnek, s e képek imbolygó árnyai s illata észrevétlenül árasztja el az érzékszerveket, a szellemet korbácsolja és sírásra, örömrivalgásra kényszeríti.

Az emberek művészek.

Domonkos István fordítása